

Vid Genevadsåns mynning.

Vandring vid Genevadsåns mynning den 12/8 2008 med HG Karlsson och pedagoger från Ahla och Genevad.

Det finns olika naturtyper från havet och inåt. Längs vattnet finns det vi kallar strandflatan. Sedan kommer dynområdet. Innanför detta finns strandheden. På vissa ställen är denna numera igenväxt. Sedan finns strandskogen. Strandskogen är planterad. Den är inte gammal. Den planterades för 100 – 150 år sedan. Det var kallt och det fanns enstaka låga buskar och i det blöta, som kallas floar växte alar. Det var hav, sand och ljung. Detta var gårdarnas utmarker som nyttjades som bete åt kor och får. Björkarna här är planterade i slutet av 1800-talet eller början av 1900-talet. Längre bort har tall planterats. Detta gjorde man för att stoppa sanden. Det lyckades. Träden är taniga, formade av vinden.

Vi följer stigen mot havet. Där skogen slutar växer blommor. Här lade man tång från strandstämningen. Denna gav näring. Typiska växter här är:

rosedunört

storvinda

fackelblomster, växer längs ån och i floarna

strandkvanne

renfana

frossört, den användes förr att bota feber, frossa

jättebalsamin är en invandrare som spridit sig längs vattendragen på senare år

marviol, den magasinerar vatten

olika mållor

bladvass, den har djävulens bitt på bladen, roten är kolhydratrik och användes som föda förr. Linnaeus: "Det rynkiga så kallade 'bettmärket' på bladskivan är märken som uppkommit då bladslidan tryckt och klämt bladet innan det vuxit ut. Uppkomsten av märket har givits många olika tolkningar i folktron. Enligt en sägen skall Gud och djävulen tävlat om vem som kunde skapa det längsta strået. Gud skapade vassen och djävulen skapade gräset [rörflen](#) (*Phalaris arundinacea*), men då djävulen upptäckte att Gud lyckats skapa ett mycket högre och större gräs än han själv försökte han bita sönder vassen, vilket sålunda skall ha orsakat 'bettmärkena'."

Vi stannar på bron över ån. I ån finns lax och havsöring. Ån ändrade utlopp efter stormen Gudrun. Förut var mynningen långt borta vid Laxvik. Mynningen har växlat under åren. Den kommer att vandra bortåt igen på grund av strömmen. En sällsynt skalbagge lever i brinkarna. Det är strandsandjägare. (Brun sandjägare är vanlig.)

Vi stannar i en sandblotta i dynerna. Här trivs fältpiplärkan. Den var vanlig för 40-50 år sedan. Då fanns här 100 par. I år fanns 7 par och förra året 5 par. Sandblottorna växer igen.

Två sorters gräs hindrar dynerna att vandra.

strandråg

sandrör

Det ljusare gröna, nästan turkos är strandråg. Det som har tunna, täta vippor är sandrör. När man rör sig här känner man att sandrör sticker och strandråg skär. De är planterade och kommer från Danmark. De har tätt rotsystem. De bromsar vinden. Sanden faller ner mellan stråna. Detta gör långsamt dynerna högre.

Sandblottor är vår öken. Här är stor temperaturskillnad mellan natt och dag. Sandjägaren har långa ben. Den lyfter sig upp och springer liksom på tå när det är varmt.

Många av öknens skalbaggar och insekter kan inte flyga. Otorhynchus, en vivel med lång näsa, kan inte flyga. Den är drygt 1 cm, svart. Nackdel med att flyga: om man kommer ovanför dynen tar vinden en. Det finns tusentals honor och nästan ingen hane. Det beror på att de är självbefruktande. Alla ungarna blir då likadana som mamma.

Små svarta myror bor i sand och är vanliga här. Det är svartmyra eller svart slavmyra. Stackmyrorna (röd stackmyra, skogsmyra) fångar svartmyrorna. De bär ner dem i yngelkamrarna i stacken. De får hålla rent där. (Svartmyrornas tonåringar är vita).

Strandflatan. Rita en låda, en stor rektangel med 6, 9 eller 12 fack. Samla saker och lägg samma saker i varje fack. Uppgiften kan vara t ex 5 olika snäckor o musslor. Tala sedan om fynden tillsammans. Musslor har två skal, snäckan har ett, oftast spiralvridet. Vi fann en nätsnäcka.

Hjärtmusslan är hjärtformad om man stänger och tittar från sidan. Den är vanlig. Den bor i havet en bit ut och lever en cm ner i sanden. I stilla vatten ser man en liten öppning. Här sticker den upp sin snabel som suger in vatten genom en kanal och pumpar ut med en annan. Den kan flytta sig med sin fot. Att de har olika färg beror på olika mineraler när de bygger sitt skal t ex järn. De har årsringar och kan bli 50 år.

Sandmusslan kan bli 100 år. Den lever djupare ner i sanden. Den har en öppning till sifonen stor som en lillfingernagel. Det sitter flikar runt om. Gräv upp och titta på den. Fortplantning sker i maj, juni. Hanarna sprutar ut spermier i utblåset. Tjejen suger in dem och får in dem till äggen. Hon sprutar ut barnen när de kläcks. Då är de som fiskar med avlång kropp med synorgan och tentakler. De svävar i vattnet och kallas plankton. De är så små så de syns inte.

Blåmusslan fäster sig på stenar. Den har kort sifon. Den öppnar sig.

Islandsmusslan är svart/brun. Den blir vit när den är skavd.

En liten rosa mussla är östersjömussla.

En mussla med tjockare skal, kupigare än blåmusslan är hästmussla.

Amerikansk knivmussla har kommit hit de senaste 50 åren. Man kunde hitta små för 15 år sedan, nu hittar man stora. De blir större och större. Yngeln vandrar. Yngeln kom till Holland på 60-talet med barlastvatten i båtar från Amerika. De finns längre ut där det är djupare. Kan höja och sänka sig.

Tala med barnen om att skräp får man inte slänga. Allemansrätten gäller på stranden. Läs texten på det. Det kan vara kul att spekulera i var det kommer

ifrån, vilken väg det har åkt m.m.

Alger. Lägg dem i vatten. Då brer de ut sig. För ett papper under och lyft upp. Det blir fint. Algerna finns på olika nivåer.

Ta med träbitar hem. Det blir konstverk.